

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 413/2020 rd

Svar på skriftligt spørgsmål om regeringens strategi för att öppna gränserna

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spørgsmål SS 413/2020 rd undertecknat av riksdagsledamot Jaana Pelkonen /saml:

Vilken roll har det nordiska samarbetet spelat i att hantera coronakrisen,

vilka avsikter har regeringen för att samordna åtgärder med de nordiska länderna bl.a. i att säkerställa tillgången till skyddsutrustning eller att framställa ett eventuellt vaccin,

har regeringen agerat enligt EU:s instruktioner och samordnat avvecklingen av restriktionerna tillsammans med våra grannländer,

är det regeringens strategi att öppna gränserna stegvis eller på en gång inom hela Schengenområdet och

hur kan man säkerställa att de nordiska länderna framöver med gemensam front kan hantera samhällskriser och har regeringen vidtagit åtgärder för att främja detta?

Som svar på detta spørgsmål anför jag följande:

De nordiska länderna har tagit itu med hanteringen av coronakrisen på olika sätt. Också de olika restriktionerna har införts i olika omfattning och i olika takt. Samtidigt har samarbetet mellan de nordiska länderna förlöpt bra och betydelsen av en dialog har betonats ytterligare under krisen. Man har hela tiden aktivt hållit kontakt på alla nivåer och funnit nya former för det. I regeringen har flera ministrar deltagit i nordiska möten som förmedlats via video. Utöver regelbundna möten har det ordnats extra möten, med sammansättningar som situationen krävt. Utöver videokonferenser har man hållit bilateral kontakt. De nordiska statsministrarna har hållit kontakt enligt behov. Som allt detta visar stöttar de nordiska länderna varandra även i krissituationer, utbyter information och avtalar om gemensamma åtgärder.

Man har samarbetat mycket intensivt för att hjälpa nordiska resenärer som varit utomlands under coronapandemin med att återvända hem. De nordiska utrikesministrarna har hållit videoförmedlade möten flera gånger. Det viktigaste har varit att utbyta lägesinformation och landsspecifika framtidsutsikter. Dagliga samordningsmöten mellan utrikesministeriernas enheter för konsulara ärenden och ett tätt samarbete mellan ambassaderna i olika förläggingsländer har på ett

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 413/2020 rd

konkret sätt bidragit till att öka det nordiska samarbetets mervärde för medborgare. Man har på samnordisk nivå samordnat destinationerna för flygningar till hemlandet som ordnats av de olika nordiska länderna. På de flygningar som utrikesministeriet ordnat från länder utanför Schengen-området har det funnits bl.a. 498 svenska, 170 norska, 55 danska och 5 isländska passagerare. Tack vare de flygningar som Finland ordnat har de kunnat återvända till sina hemländer. På motsvarande sätt har flera finländska resenärer kunnat återvända till Europa med flygningar som ordnats av de andra nordiska länderna. Den nordiska koordinationen har omfattat även EU-samarbetet, i synnerhet vad gäller användningen av Europeiska unionens civilskyddsmekanism. Såväl Norge som Island är fullvärdiga samarbetsländer inom civilskyddsmekanismen.

De nordiska samlagsministrarna har hållit extra videokonferenser, under vilka man utbytt information om coronasituationen i länderna och veckovis samlat in information om gränshinder, särskilt om hur situationen påverkar de tiotusentals nordbor som pendlar mellan olika nordiska länder. Samarbetsministrarna har för åren 2020–2021 kommit överens om nyallokering av medel när det gäller utmaningarna som coronakrisen medför. Syftet är att skapa ett så effektivt informations- och erfarenhetsutbyte som möjligt.

De nordiska hälsoministrarna sammanträdde virtuellt den 19 mars, 2 april och 29 april för att diskutera coronakrisen. Ministrarna utbytte information om den epidemiologiska situationen kring Covid-19 och ländernas åtgärder för att bekämpa epidemin. Behovet att stödja det nordiska samarbetet och WHO underströks. Man fastställde att länderna kan utbyta information även i framtiden om bl.a. mobilapplikationer och god praxis för att skydda äldre personer och trygga en värdig vardag. Under våren har nordiska hälsoberedskapsberedskapsgruppen behandlat ländernas situationer, åtgärder och vid behov även behovet av ömsesidig hjälp.

Mellan de nordiska ministrarna med ansvar för gränserna ordnades i mitten och i slutet av maj två videokonferenser, på vilka man i god anda diskuterade reserestriktioner och en stegvis avveckling av dem i takt med viruslägets utveckling. De nordiska länderna för fortsättningsvis regelbundet en dialog om frågan. Följande ministermöte är inplanerat till mitten av juni.

Det nordiska samarbetet inom inrikesförvaltningen har varit intensivt, vilket även märkts i skötseln av coronakrisen. Inrikes- och justitieministrarna, tjänstemän och polisens högsta ledning har regelbundet delat lägesbild gällande utvecklingen av brottsläget och den inre säkerheten, myndigheternas tillvägagångssätt samt konsekvenserna av de olika begränsningsåtgärderna för de brottsbekämpande myndigheternas dagliga operativa arbete under krisen. Betydelsen av ett intensivt samarbete har betonats särskilt i norra Finland i närheten av området som berörs av gränstrafiken mellan Sverige och Norge.

Fungerande samlagsrelationer och informationsutbyte mellan de nordiska räddningsväsendena och myndigheterna som ansvarar för civil beredskap har varit mycket nyttigt under coronakrisen. Hotbilder, risker och sårbarheter är i hög grad samma i alla nordiska länder. Samarbetet bygger på det s.k. Hagasamarbetet som har som mål att stärka ländernas förmåga att hantera all-

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 413/2020 rd

varliga kriser och olyckor. Via samarbetet skapar man en stark kriställighet och minskar de nordiska ländernas sårbarhet samt förbättrar de gemensamma påverkningsmöjligheterna inom Europeiska unionen och i andra internationella forum. Direktörerna för de nordiska ämbetsverken som ansvarar för den civila beredskapen träffas regelbundet på möten för överdirektörer. Finland företräds av räddningsöverdirektören. Försörjningsberedskapscentralen har även deltagit i mötena. Under coronapandemin har överdirektörerna hållit videokonferenser varje vecka. Det har utbytt information om bland annat begränsningsåtgärder och avvecklingen av dem och även processen för bedömning av coronaåtgärderna i de nordiska länderna har diskuterats.

De nordiska utvecklingsministrarna har samarbetat intensivt i fråga om coronapandemins utvecklingspolitiska dimensioner. På de regelbundna videokonferenserna har man särskilt diskuterat ett gemensamt tillvägagångssätt för helheten Building Back Better and Greener, med andra ord återuppbyggnad som iakttar hållbarhetshänsyn och stärker kvinnors och flickors ställning. Man har uttryckt sitt stöd för WHO och fört diskussioner med Världsbanken. De baltiska länderna deltog också i diskussionerna. Det beredes flera tillfällen med FN:s organisationerna. Genom det nordiska internationella påverkningsarbetet vill man säkerställa att man uppnår målen för hållbar utveckling, vilket är avgörande även för de nordiska ländernas egna återhämtning.

Försvarsministeriet har varit i nära kontakt med de övriga nordiska försvarsministerierna under krisen. Försvarsministrarna har exempelvis i mars diskuterat coronakrisen inom ramen för kris-konsultationsmekanismen och nästa konsultation om ämnet har planerats på Danmarks initiativ att bli genomförd den 2 juni på. Dessutom har coronakrisen varit på agendan för de ordinarie minister- och tjänstemannamötena under våren. I dessa diskussioner har man utbytt information om ländernas epidemisituation samt om krisens konsekvenser för försvarsmakternas beredskap och den internationella övningsverksamheten. Endast ett Nordefcon-möte har flyttats till hösten på grund av reserestriktionerna, de övriga mötena ordnas per telefon eller via Nordefcons krypterade bild- och ljudförbindelse.

De nordiska energiministrarna höll ett videomöte den 26 maj 2020. Ministrarna diskuterade energisektorns roll i återhämtningen efter coronakrisen samt elmarknadssamarbetets och i vidare bemärkelse energisamarbetets följande steg. På mötet godkände ministrarna också en resolution gällande elmarknadssamarbetet.

För arbetslivets del började man genast i mars 2020 inofficiellt utbyta aktuell information om varje nordiskt lands läge, strategier och åtgärder för att hantera och bekämpa coronakrisen inom arbetslivet. Dessutom inledde ministerrådet för arbetsliv MR A år 2020 snabbt en samnordisk utredning, med hjälp av vilken man kartlägger jämförbar information om särskilt sysselsättningen och permitteringar samt åtgärder gällande dessa.

De nordiska tjänstemännen som ansvarar för turism har haft frekvent och öppen kontakt kring nationella restriktioner och stödåtgärder för turismnäringen på grund av krisen. Dessutom har man fört diskussioner i Nordiska ministerrådets turismarbetsgrupp. I arbetsgruppen har man även tillsammans berett projekt, med vilka man stöder turismbranschens återhämtning efter krisen. Island ordnade två inofficiella videomöten för de nordiska näringsministrarna i april 2020.

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 413/2020 rd

De nordiska och baltiska länderna har ett fortlöpande och inofficiellt samarbete i fråga om digitalisering och IKT. Ledningen för finansministeriets avdelning Offentliga förvaltningens ICT har varit i kontakt med sina kollegor i exempelvis Estland och Danmark gällande en applikation för coronaspårning.

På initiativ av Nordiska ministerrådet för digitalisering (MR-DIGITAL) har man grundat webbplatsen NordicBaltic.tech, en interaktiv plattform som ministerrådet tillhandahåller för presentation av innovationsmiljöer och främjande av samarbete. På webbplatsen presenteras innovativa digitala lösningar till hantering av utmaningar som COVID-19 skapat och trendande teknologiinitiativ från Norden och Baltikum. MR-DIGITAL inleder ett analysarbete för att utreda hur digitala lösningar, artificiell intelligens, data och allmänt utvecklade teknologier på bästa sätt kan stödja den återhämtande ekonomin och strävan efter att uppnå målen för ett grönt och konkurrenskraftigt Norden.

Tullsamarbetet i Norden har varit regelbundet under coronatiden. Det första initiativet framfördes redan den 5 mars 2020 av Tullen i Finland. De skickade till de övriga nordiska ländernas tullmyndigheter information om sina beredskapsåtgärder samt begärde att få information om alla berörda länders beredskapssituation, vilket de fick. Sådan allmän och ömsesidig informationsdelning har genomförts under hela våren i fråga om tullverksamhet och skydd för tulltjänstemän i kundsituationer. Särskild uppmärksamhet har fästts vid att tullmännens arbete och säkerhet i arbetet är i ordning vid de gemensamma tullstationerna vid gränsen till Norge. Samarbete med svenskarna och norrmännen har även förts på lokal operativ nivå. Exempelvis inom övervakningen av den inre gränsen har man säkerställt att godstrafiken löper över gränserna utan problem.

Den 18 maj 2020 ordnades ett gemensamt möte för de nordiska ländernas tullövervaknings- och förfarandeparter på chefsnivå. Mötet var tillägnat enbart hanteringen av coronasituationen. Effekterna av coronasituationen diskuterades brett och man lyfte fram bl.a. eventuella exportbegränsningar som införts på grund av coronaviruset, övervakning av den inre gränsen, coronavirusets eventuella konsekvenser för brottsituationen, ändringar i logistiken och volymen av utrikest handeln, säkerhet i arbetet och distansarbete.

Vid hanteringen av coronakrisen har betydelsen av aktivt nordiskt samarbete och dialog inom transport och kommunikationssektorn betonats ytterligare. Det är viktigt att grannländerna håller varandra uppdaterade och rapporterar sina nationella åtgärder för varandra. Det har ordnats samarbetsmöten varje vecka på såväl minister- som statssekreterarnivå. Målet är att trafiksystemet samt kommunikationsnäten och tjänsterna ska fungera på en så normal nivå som möjligt dock med beaktande av de begränsningar som undantagsförhållandet förutsätter.

Det nordiska samarbetet underlättas av att alla fem nordiska länder är med i Schengen och deltar således i diskussionen om gränsåtgärder som förts inom EU. Norge och Island har även bjudits in till hälsovårdsministrarnas inofficiella videomöten.

De nordiska hälsovårdsministrarna och hälsovårdsministeriernas kanslichefer har under coronakrisen diskuterat flera konkreta samarbetsområden, såsom EU:s nya samupphandling (Joint

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 413/2020 rd

Procurement) av skyddsutrustning som ska ordnas så snabbt som möjligt, delning av teknologi i fråga om mobilappar, främjande av den nationella framställningen av läkemedel och samupphandling av råvaror. Det anses att det även lönar sig att fortsätta analyssamarbetet inom modellering mellan folkhälsoinstituteten.

Försörjningsberedskapscentralen verkar undantagsvis under coronakrisen som upphandlare av skyddsutrustningen på basis av SHM:s begäran om stöd. Dessa upphandlingar utgör endast cirka 10 procent av alla skyddsutrustningsupphandlingar.

Den gemensamma europeiska vägkartan för att avveckla COVID-19-restriktionerna publicerades den 15 april 2020. Vägkartan är en rekommendation och egentliga beslut fattas nationellt. Enligt vägkartan är man beredd att avveckla begränsningarna på gränstrafiken stegvis och kontrollerat. Enligt vägkartans rekommendationer omfattar det första skedet ett kontrollerat öppnande av de inre gränserna. Detta förutsätter att epidemisituationen är tillräckligt lika på båda sidor av gränsen och att regler gällande närkontakt iakttas. Avvecklingen av begränsningarna inleds i regioner där spridningen av viruset är relativt liten. Åtgärder vidtas i tätt samarbete med EU-grannländer och kommissionen. I andra skedet är meningen att man öppnar de yttre gränserna och ger medborgare i tredje länder möjlighet att resa in i landet. Det är nödvändigt att den kontinuerliga uppföljningen fortsätter. Icke-nödvändigt resande kan fortsättningsvis vid behov begränsas.

Statsrådet beslöt den 17 mars om att tillfälligt stänga vissa gränsövergångsställen och begränsa trafiken samt om tillfälligt återinförande av gränsövervakningen vid de inre gränserna 19.3–13.4.2020. Den 7 april beslöt man att förlänga beslutens giltighetstid fram till den 13 maj och den 7 maj fram till den 14 juni. Beslutet om att tillfälligt återinföra gränsövervakningen vid de inre gränserna ändrades den 7 maj så att all arbetsrelaterad trafik som bygger på en anställning eller ett uppdrag är tillåtet inom Schengenområdet interna trafik.

Man har diskuterat om de gällande restriktionerna och avveckling av dem med grannländerna (Estland, Sverige och Norge) på såväl minister- som ämbetsmannanivå. De nordiska ministrarna som ansvarar för gränserna har samtalat vid två möten i maj. Dessutom har man på möten med överdirektörer för de nordiska ämbetsverk som ansvarar för civil beredskap behandlat information om de samtliga nordiska ländernas restriktioner och avvecklingen av dem.

Kommissionens helhet kring riktlinjer och rekommendationer för återställande av turismen och trafiken publicerades som en del av avvecklingen av covid-19-begränsningsåtgärderna den 13 maj 2020. Man har diskuterat denna helhet i Europeiska unionens råds turismarbetsgrupp. Finland har framfört att turismen inom EU måste återställas koordinerat och att det inte får uppstå separata turismbubblor. Stimuleringen av internationell turism, inkl. turism inom Norden, är starkt bunden till såväl avvecklingen av internationella och nationella restriktioner och rekommendationer som dessutom till bl.a. återställande av trafikförbindelser och säkerställande av hälso-säkerheten.

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 413/2020 rd

Inom samarbetet mellan kommunikationsministrarna har man aktivt delat information om och diskuterat coronavirusläget och åtgärder gällande transporten såväl på ämbetsmannanivå som i nära samarbete mellan kommunikationsministrarna.

Finland understöder användningen av innovativa digitala lösningar för att säkerställa medborgares och turisternas samt arbetstagares säkerhet i EU. Det nationella systemet för identifiering av personer som exponerats för covid-19-viruset (mobilapplikation) som utvecklats är en del av en bredare helhet för uppföljning av personer som exponerats för coronaviruset och uppspårning av smittor. Det är viktigt att de nationella systemen för identifiering av exponerade personer är interoperabla med andra motsvarande applikationer som godkänts i EU. Med hjälp av detta kan enskilda användare av systemet informeras om eventuell exponering oavsett i vilket EU-land de befinner sig.

Finlands strategi för att öppna gränserna följer principerna i den ovan nämnda gemensamma europeiska vägkartan för avveckling av COVID-19-restriktionerna. I det första skedet avvecklas restriktionerna för arbetsrelaterad trafik över de inre gränserna. I följande skede förbereder man sig på att upphäva övervakningen av de inre gränserna vid landsgränserna i norra Finland och öppna Schengenområdets yttre gränser för nödvändig arbetsrelaterad trafik. I det sista skedet upphävs de återstående gällande restriktionerna och även fritidsresor tillåts över såväl de inre som de yttre gränserna.

Det intensifierade samarbetet mellan de nordiska länderna under pandemin har gjort att parterna har närmat sig varandra ytterligare och gjort samarbetet mindre formellt. Genom en regelbunden dialog på olika nivåer säkerställer man de nordiska ländernas inbördes samarbete och beredskap inför samhällskriser. Diskussionen tar i betraktande de rådande skillnaderna mellan länderna och man för ett så bra och effektivt samarbete som möjligt med beaktande av skillnaderna. Aktiva samarbetsförhållanden mellan de nordiska länderna garanterar att samhällskriser, beredskap och andra utmaningar inom olika områden kan hanteras i gott samarbete mellan länderna och i snabb ordning.

Finland är en aktiv och initiativrik medlem i det nordiska samarbetet och kommer år 2021 att verka som ordförande i såväl Nordiska ministerrådet, det utrikespolitiska samarbetet samt i det nordiska försvarssamarbetet Nordefco. De nordiska länderna förblir även framöver Finlands viktigaste utrikespolitiska referensgrupp och samarbetet såväl mellan utrikesministerierna som mellan Finlands ambassader och de övriga nordiska länderna är mycket intensivt.

Det nordiska hälsoberedskapsavtalet om ömsesidig hjälp vid katastrofer och kriser trädde i kraft år 2003 och den nordiska hälsoberedskapsgruppen (Svalbardsgruppen) har fått ett särskilt uppföljningsmandat av ministerrådet för social- och hälsovårdspolitik. Under Finlands ordförandeskap i Nordiska ministerrådet år 2021 ska hälsoberedskapsgruppen ställa upp konkreta mål och även målmedvetet röja lagstiftnings- och andra eventuella hinder för samarbetet.

För Polisstyrelsens och Gränsbevakningsväsendets del är de nordiska länderna Finlands närmaste referensram för samarbete. Regelbundna möten med ministrar och polisens högsta ledning, etablerat informationsutbyte bland tjänstemän samt befintliga permanenta strukturer och deras

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 413/2020 rd

underarbetsgrupper lämpar sig i framtiden även för främjande av beredskap inför samhällskriser som liknar coronakrisen. Även i fråga om civil beredskap är det nordiska samarbetet redan nu intensivt och fungerande. Mellan ämbetsverken som ansvarar för räddningsväsendet och den civila beredskapen har skapats täta samarbetsrelationer. Under coronakrisen, men även tidigare, till exempel under skogsbränderna sommaren 2018, har betydelsen av effektivt och direkt samarbete samt säkerställande av ömsesidig hjälp betonats ytterligare. Alla de nordiska länderna har en gemensam målbild att i samarbete hantera kriser, samordna sina åtgärder och effektivt utbyta information. Inom ramen för Hagasamarbetet ordnas årligen ministermöten, på vilka man utbyter värdefull information och utarbetar riktlinjer och prioriteringar för samarbetet.

För Tullen är de nordiska länderna ett mycket viktigt samarbetsområde och referensgrupp, eftersom de alla är beroende av varandra även när det gäller att säkerställa smidiga internationella transportkedjor. Ledningen för de nordiska tullmyndigheterna och myndigheternas sakkunniga träffas regelbundet i samarbetsärenden som en del av Nordiska tullrådets (NTR) strukturer.

Det nordiska transport- och kommunikationssamarbetet under coronakrisen har stärkts ytterligare. Det har ordnats samarbetsmöten varje vecka på såväl minister- som statssekreterarnivå.

Målet i Nordefcos dokument Vision 2025 är att utveckla samarbetet under fredstid, kriser och konflikter. Denna helhet omfattar flera samarbetsområden, bland annat militär försörjningsberedskap samt övergripande säkerhet för att främja samarbetskapaciteten även vid icke-militära kriser som pandemin. Man har redan inlett samarbeten inom dessa områden. Antagligen kommer man att diskutera följderna av coronapandemin inom ramen för Nordefco även i framtiden.

Hantering av COVID-19-krisen och återhämtningen efter den är nu vårt samhälles viktigaste uppgifter. Samtidigt är vår tids största utmaningar – klimatförändringen och utarmningen av naturens mångfald – fortfarande kvar. Handel med vilda djur och utarmningen av naturen är centrala orsaker för spridningen av djurburna virus. Alla dessa utmaningar kan enbart lösas genom omfattande internationellt samarbete och med hjälp av internationella konventioner. Samarbete och informationsutbyte exempelvis vid genomförande av FN:s konvention om biologisk mångfald (CBD) är ett bra exempel på detta.

De nordiska länderna innehar i miljö- och klimatfrågor en internationellt viktig roll som vägvisare och föregångare. I slutet av april betonade de nordiska ländernas miljö- och klimatministrar på ett möte betydelsen av en grön återhämtning som ett sätt att hantera utmaningarna som COVID-19-krisen gett upphov till. Den nordiska klimatdiplomatin och det övriga påverkningsarbetet kommer att fortsätta även under Finlands ordförandeskap i Nordiska ministerrådet år 2021. I och med visionen som statsministrarna godkände år 2019 kommer man att anslå mer resurser för det nordiska miljö- och klimatsamarbetet. Främjande av grön ekonomi förutsätter även ett omfattande och multisektoriellt samarbete mellan olika aktörer.

Nordiska ministerrådet för arbetsliv (MR-A) ordnar den 12 juni 2020 ett inofficiellt möte för att diskutera covid-19-krisen. Diskussionsämnet är utmaningarna för arbetslivet till följd av epidemin och svar på dem. Det planeras en projektverksamhet (2020–2022) som gäller epidemins

Svar på skriftligt spörsmål SSS 413/2020 rd

långsiktiga konsekvenser för den nordiska arbetsmarknaden och dess utveckling samt bättre förmåga att förutse och hantera eventuella motsvarande kriser i framtiden.

Bland de projekt som beretts av Nordiska ministerrådets turismarbetsgrupp stöder projekten gällande informationsledning samt marknadsföring och produktutveckling de nordiska länderna att effektivare förutse motsvarande samhällskriser och stimulera återhämtningen av turismefterfrågan efter en kris genom marknadsföring och produktutveckling (utformning av tjänster, hälsoanvisningar).

Digitaliseringsministerrådet (MR-Digital) bereder en ny verksamhetsperiod som börjar under Finlands ordförandeskap i Nordiska ministerrådet år 2021, och rådets framtida mål och åtgärder. I deklARATIONEN Digital North som ska uppdateras i år lyfts fram hur digitaliseringen kan påverka och bidra till att hantera större samhällskriser, såsom miljöfrågor och pandemier.

Ministerrådet för social- och hälsopolitik (MR-S) planerar ett nytt multisektoriellt program gällande hälso- och sjukvård och behandling genom distanslösningar i ljuset av utbrottet av COVID-19. Eftersom digitaliseringen spelar en viktig roll i projektet, återspeglas projektet när det genomförs även i arbetet i MR-DIGITAL.

Coronakrisen har redan nu lyft fram många områden där de nordiska länderna kan utveckla sitt samarbete, såsom försörjningsberedskap och andra beredskapsfrågor. Nästa år under sitt ordförandeskap i Nordiska ministerrådet har Finland möjlighet att genomföra gemensamt överenskomna initiativ.

Helsingfors 9.6.2020

Minister för nordiskt samarbete och jämställdhet Thomas Blomqvist